
AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İÇ SORUNLARI DERİNLEŞİYOR

29.11.2019

TRT Haber (28 Kasım 2019)

2004 yılında 10 ülkenin birden ABye katılımının oluşturduğu sıkıntılar henüz aşılabilmiş değil.

Gerçekten de anılan tarihte çoğunluğunu Varşova Paktı, SSCB ve Yugoslavya ardılı ülkelerin oluşturduğu 10 ülkenin ABye katılımının Avrupa bütünleşmesini ne şekilde etkileyeceği ve nasıl intibak sağlayacakları tartışılırken 2007 yılında Bulgaristan ve Romanya, 2013 yılında da Hırvatistan yeni üyeler olarak ABye dahil oldular. AB halen Türkiye, Karadağ ve Sırbistanla tam üyelik müzakereleri yürütüyor.

Bu ülkelerden Türkiye dışındakilerin 2025 yılında ABye tam üye olarak katılımları taahhüt edilmiş durumda. Coğrafi bakımdan Avrupa kıtasında yer alan her ülkenin bir şekilde ABye katılımının yol açtığı sıkıntıların başında refah toplumu özelliklerinin ortadan kalkması ve Avrupa vatandaşları arasında AB hakkında negatif düşüncelerin güçlenmesi geliyor.

2008 krizi euro bölgesini vurdu

ABdeki durgunluğun ikinci sebebi, ABDde 2008 yılında patlak veren global ekonomik kriz oldu. O dönemde güçlü bir büyüme dinamiği yakalayan Türkiye'yi çok fazla etkilemeyen bu kriz AByi, özellikle de euro bölgesini perişan etti. Diğer üye devletlerden daha ileri seviyede bütünleşme sağlayan euro bölgesi ülkeleri, krizin ardından Maastricht Kriterlerindeki standartları korumakta büyük güçlük çektiler.

Birçok ülkede enflasyon, faiz, bütçe açığı ve dış borcun ulusal gelire oranı Maastricht Kriterlerinden sapma gösterdi. Ekonomik göstergeleri bozulan ülkeler arasında ise ilk sırayı Yunanistan aldı. Bu ülkenin iflas etmekten kurtarılmasına özellikle itina gösterildi.

Olağan koşullarda Yunanistanın euro bölgesinden çıkarılması gerekiyorken, böyle bir adım atılmadı ve euro bölgesine olumsuz etki etmemesi için Yunanistan, cömertçe yardımlarla kurtarıldı. Yapılan değerlendirmelere göre, Yunanistanın Maastricht Kriterlerinin gerisine düştüğü için euro bölgesinden ihraç edilmesi, hem diğer para birimleri karşısında euronun büyük ölçüde değer yitirmesine neden olacak hem de benzer sorunları olan diğer ülkeler için de ihraç mekanizmasının işletilmesi gerekecekti.

Bu durumla gelecek bir netice olarak euronun değer ve ABnin imaj kaybı, euro bölgesi ve Avrupa bütünleşmesi adına büyük zararlara neden olabilecekti. Tüm bunlardan kaçınmak için AB tarafından IMF ile birlikte Yunanistan için büyük bir kurtarma programı uygulamaya konuldu. 2008

krizinin etkisi Yunanistanla sınırlı kalmayarak İspanya, Portekiz, İtalya ve hatta Fransıyı da derin biçimde etkiledi.

Keza, ABye yeni katılan ölkeler de ekonomik kriz nedeniyle büyük sıkıntılar yaşadılar.

Mölteci akını

Avrupadaki durgunluğun bir diğér sebebi Arap Baharı döneminde siyasi bakımdan istikrarsızlaşan Suriye, Mısır ve Libya gibi ölkelerden, Kuzey Afrikadan ve kimi Asya ölkelerinden AB ölkelerine yönelen mölteci akını oldu. Adeta yeni bir kavimler göçü görünümü taşıyan mölteci akını karşısında AB bir taraftan aralarında Türkiyenin de bulunduğu ölkelerle Geri Kabul Anlaşmaları yaparak düzensiz göçü önlemeye çalıştı; öte yandan da Schengen müktesebatı ile bağdaşmayan biçimde kimi ölkelerde iç sınırlarda pasaport kontrolü uygulamasını devreye soktu.

Schengene dahil olan 22 AB ölkesinde kazanımların kaybı anlamına gelecek şekilde bir geriye gitme yaşandı. Mölteci akınıyla mücadele edebilmek için kimi ölkeler sınırlarına duvar örme ve dikenli tel çekme gibi aşırı uygulamalara giriştiler.

Yaşanan tüm bu olumsuz gelişmeler siyasete de yansiyarak AB üyesi ölkelerde yabancı düşmanı, aşırı milliyetçi, popölist siyasi partilerin kamuoyu desteğı arttı. Kimi ölkelerde bu kategoriye dahil edilebilecek marjinal partiler hükümet ortağı oldular.

Fransada Ulusal Cephenin (FN) arkasındaki kamuoyu desteğı, partinin cumhurbaşkanı adayının ikinci tura kalmasına neden olacak şekilde yükseldi. Avusturyada aşırı milliyetçi Özgürlük Partisi (FPÖ) iktidar ortağı oldu. Macaristan ve Polonyada popölist hükümetler iş başına geldiler. Bu arada merkezde yer alan siyasi partilerin liderleri kamuoyu desteğini korumak ve oyları marjinal partilere kaptırmamak için popölist yahut aşırı milliyetçi söylemi giderek artan şekilde kullanmaya başladılar.

Brexit

Tüm bunların yaşandığı koşullarda, İngilterede AB üyeliğini müzakereye açma ve bir adım ötesi olarak da ABden ayrılma, iç siyasi mücadelede bir alternatif olarak gündeme taşındı.

İngilterenin AByi finansal bakımdan sübvansé ettiğı, genel bütçeye katkısının her dönemde daha fazla olduğu İngiliz siyasetçiler tarafından sıklıkla tekrarlanmaya başlamıştı. Popölist baskı altında yürütölen propaganda faaliyetleri referandum kararı ile yeni bir aşamaya taşınmış oldu. 23 Haziran 2016da İngilterede referandum yapıldı ve hiç beklenmedik bir şekilde, ayrılmak isteyenlerin oranı yüzde 52ye ulaştı. Otuz üç milyon 600 bin kişinin oy kullandığı referandumda, ayrılma yanlısı olanlar diğérlerine 635 bin fark attı.

İngilterenin ABden ayrılmasının diğér üye ölkelerde de ABden ayrılma eğilimlerini tetikleyeceğini ileri sürmek mevcut koşullarda mümkün görünmüyor. Daha güçlü olan ihtimal, geriye kalan ölkelerin bir araya gelerek yapılacak reformlar konusunda arayışa girmeleridir. Bu perspektiften bakılınca, Brexit sonrasında ABnin hareket kabiliyetinde bir canlanma yaşanması bekleniyor. Ancak şu hususu da vurgulamak lazım ki, İngiltere kadar belirgin olmasa da diğér ölkelerin de bütünleşmenin mevcut sorunları ve geleceğı hakkında taşıdığı olumsuz görüşler var.

Brexitin gerçekleşmesi durumunda ABnin yaşayacağı belki de en büyük kayıp, İngilterenin ekonomik kapasitesi olacaktır. Zira, İngilterenin GSMH büyüklüğü, ABnin en yoksul 19 ülkesinin toplamına eşit seviyededir.

Günümüzde AB, yukarıda izah edilen sorunlar nedeniyle bir ara dönem yaşıyor. AB bütünleşmesinin nereye gittiğı hem içeride hem de dış dünyada 15 yıldır tartışılmakta. Acaba AB bu ara dönemden reform yapılmak suretiyle çıkış yolu bulabilecek mi? ABnin karşı karşıya kaldığı sıkıntılar Türkiye ile ilişkileri ne şekilde etkileyecek? Bütünleşmenin geleceğı konusunda üye devletler arasındaki görüş ayrılıklarını yönetip yeni bir hedefe yönlendirmek acaba mümkün olacak mı?

Acil çözüm bekleyen sorunlar artıyor

Günümüzde ABnin acil çözüm bekleyen sorunları bir düzineyi aşmış durumda.

Bunların içinde en dikkat çeken; bütünleşme hareketinin gelecek perspektifinin ortadan kalkmış olması ve üye ülkelerin ve AB vatandaşlarının örtülü veya açık biçimde kötümser beklentiler içine girmiş olmaları. Üye devletler arasında dayanışmanın azalması, Euro bölgesindeki sorunlar, mülteci akını, yabancı düşmanlığı ve İslamofobi, aşırı milliyetçi siyasi partilerin güçlenmesi, günümüzde ABnin en önemli sorunları olarak gözüküyor.

Bütünleşme hareketinin geleceğı, büyük ölçüde üye devletlerin bu sorunların çözümü konusunda alacakları tutuma bağlı olarak şekillenecektir. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse, günümüzde ABnin karşı karşıya bulunduğu durağanlığı aşmanın yolunu tayin edecek şey, ortak bir çaba ile gelecek perspektifi ortaya konulması veya konulamaması olacaktır.

AB günümüzde dağınık, parçalı, krizlerden olumsuz yönde etkilenmiş ve kötümserliğin etkisinde kalmış bir durumda. Avrupa kuşkuçuluğu nedeniyle üye devletler arasındaki görüş ayrılıklarını ortadan kaldırma ve ortak bir vizyon ile yeni hedeflere yönelme mümkün olmamakta.

Trumpın 2017 yılında başkanlık koltuğına oturduktan sonra Transatlantik Anlaşması müzakerelerini dondurması, ABnin ABD ile ticari ilişkilerini de olumsuz yönde etkiledi. ABnin NATOdan bağımsız bir savunma örgütlenmesi görüşü eskiden beri Fransa tarafından savunuluyor. Ancak bunun uygulamaya aktarılma ihtimali bulunmuyor. Günümüzde 28 AB ülkesinin 22si, ABD patronajındaki NATOnun üyeleridir. NATO dışı alanda ortak savunma ve güvenlik oluşturma çabaları 1998 yılında Saint Malo Mutabakatı ile başlamasına rağmen, ortaya çıkan örgütlenme, üye ülkelerin askerlerinin barış gücü operasyonlarında görevlendirilmesinden öteye geçemedi.

ABnin geleceğı için yeni mutabakat gerekiyor

Avrupa bütünleşmesinin itici gücünün Almanya-Fransa uzlaşması olduğu görüşü genel olarak kabul görmektedir. Gerçekten de ABnin tarihsel gelişimi bu iki devletin ortak iradesi ile şekillendi. AETnin kurulduğu 1957 yılından 1990a kadar Avrupa bütünleşmesinin temel yönlendiricisi Fransa oldu. 3 Ekim 1990da iki Almanyanın birleşmesi ve ardından da Orta ve Doğu Avrupadaki ülkelerin ABye katılımı sonrasında durum değişerek Almanya dominant hale geldi.

Nitekim Almanyanın ekonomik ve siyasi bakımdan güçlü olması, buna mukabil Fransanın güçsüzlüğü bu durumu açıklamamıza yardımcı oluyor.

İki ülke arasında bugüne kadar çok sayıda önemli konuda iş birliğine gidildi. 1950lerde gündeme gelen Schuman Planı, 1979da Avrupa Para Sistemi ve 1992deki Maastricht Antlaşması, Almanya ve Fransanın Avrupa bütünleşmesini ortak yönlendirdiklerini gösteren örneklerdir. Bununla birlikte günümüzde Avrupa bütünleşmesinin karşı karşıya kaldığı sorunların aşılmasında iki devletin iş birliğine gitmesi yeterli olmayacaktır.

Zira yeni dünya koşullarında Fransa ve Almanya arasındaki uzlaşma ancak sembolik bir önemi haizdir. Esasen bugüne kadar ortaya konulan uzlaşma örnekleri daha çok anlaşılamamakta uzlaşma karakteri taşıyor. Fransa, Devletler Avrupası görüşünü savunurken, Almanya siyasi birleşme yönünde irade ortaya koydu. Fransanın kısmen zayıflamış olması ve Almanyanın hegemon gibi davranması, iki taraf arasındaki ilişkilerde bir dengesizlik doğurdu. Almanyanın mali disiplin yanlısı, ekonomik reformları destekleyen ve siyasi birlikle yakından ilgilenen bir ülke olması, buna karşılık Fransanın mali konularda yetki devrine mesafeli ve siyasi bütünleşmeye karşı olumsuz bir tutum içinde bulunması, ABnin motoru olduğu varsayılan Fransa-Almanya uzlaşısının çok da sağlam temellere dayanmadığını gösteriyor.

İkinci olarak, Fransa-Almanya uzlaşması esas itibarıyla Avrupa bütünleşmesi konusunda en düşük ortak paydayı simgeliyor. Bir başka ifadeyle, tarafların görüşlerini ihtiva eden uzlaşma metni, ABnin karşı karşıya kaldığı sorunlar konusunda radikal adımlar atılmasına mâni olmakta. En sonunda, Maastricht Antlaşmasından günümüze, Avrupa bütünleşmesi Fransa ve Almanyanın taleplerinin hepsinin yer aldığı çetrefil bir örgütlenme ortaya çıkardı.

Üçüncü olarak, ABde mevcut sorunların aşılması ve ilerleme sağlanmasında Fransa-Almanya uzlaşması yetersiz kalmakta. Diğerlerinin de sistemin içine girmesi ve bütünleşmenin geleceği konusunda görüşlerini ortaya koyması gerekiyor. Bugüne kadar tüm önemli gelişmeler ABnin motoru kabul edilen Fransa-Almanya uzlaşması sonucunda mümkün olabildi. Son 10-15 yılda yaşanan durağanlık ve devasa sorunların çözümü daha geniş bir mutabakatı zorunlu kılıyor.

Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği

ABnin mevcut sıkıntılarından kurtulmasının ve durgunluktan çıkışın ileriye doğru mu, geriye doğru mu olacağı, 2020lerde ve 2030larda Avrupa bütünleşmesinin seviyesi ve niteliği pek çok iç ve dış faktöre bağlı olarak şekillenecek.

Bu konuda daha net ifadeler kullanmak kahinlik olacaktır. ABnin iç yapısındaki sorunlara ilave olarak Rusya, Çin ve ABDnin takip edeceği politikalar, bir diğer ifadeyle dış faktörler de AB bütünleşmesini doğrudan veya dolaylı biçimde etkileyecektir.

Türkiyenin AB ile ilişkilerinde ise gelecek dönemde üç seçenek söz konusu.

Bunlardan ilki, Türkiyenin AB ile ilişkilerini tamamen koparması, Batı sisteminden uzaklaşıp Rusya ve Çinle iş birliğine gitmesi; bir başka ifadeyle, Avrasya seçeneğidir.

İkincisi, ABnin imana gelmesi, Türkiye'ye haksızlık yapıldığını kabul etmesi ve müzakerelerin hızlı bir şekilde tamamlanması suretiyle Türkiyenin 2025 yılında ABye tam üye olarak katılımı

senaryosudur.

Üçüncü seçenek ise uluslararası siyasi sistemdeki gelişmelere, AB iç yapısındaki değişikliklere paralel olarak Türkiye-AB ilişkilerinde kısmî revizyonlar yapılması, Geri Kabul Anlaşmasının yürürlüğe girmesi, vize muafiyetinin gerçekleşmesi, ikili siyasi ve ticari ilişkilerin devam etmesi ve bu arada gümrük birliğinin güncellenmesidir.

Türkiye ile AB arasında ilişkilerin tamamen kesilmesi veya 2025te tam üye olması seçenekleri mevcut koşullarda irrasyonel görünüyor. Dolayısıyla Türkiye-AB ilişkilerinde gelecek dönemde fiili durumun kısmî revizyonlarla devamı, en muhtemel seçeneği oluşturuyor.

Kaynak: AA

Kaynak/Source: